

Oliy Ta'lim Muassasasi Pedagog Xodimlarining Gender Tengligini Takomillashtirish Tarbiyaviy Mazmuni

G. Roziqova

Samarqand davlat pedagogika insituti Maktabgacha ta'lim kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasasi pedagog xodimlarining gender tengligini takomillashtirish masalasi tarbiyaviy mazmun nuqtayi nazaridan yoritilgan. Gender tenglik nafaqat huquqiy, balki tarbiyaviy jarayonning muhim tarkibiy qismi sifatida talabalarda adolat, hurmat, hamkorlik va mas'uliyat tuyg'ularini shakllantirishi ta'kidlangan. Maqolada pedagog xodimlarning gender tenglikni rivojlantirishdagi roli, tarbiyaviy faoliyat yo'nalishlari, teng imkoniyatlar yaratish, huquqiy va axloqiy tarbiya orqali yoshlar ongida gender madaniyatni shakllantirish masalalari ko'rib chiqilgan. Xulosa sifatida, oliy ta'lim tizimida gender tenglikni takomillashtirish jamiyatda demokratik qadriyatlarni mustahkamlash va professional, teng huquqli shaxslarni tarbiyalashga xizmat qilishi qayd etilgan.

Kalit so'zlar: gender tenglik, oliy ta'lim, pedagog xodim, tarbiya, teng imkoniyatlar.

Zamonaviy ta'lim tizimida gender tenglik masalasi pedagogik jarayonning muhim tarkibiy qismi sifatida qaralmoqda. Oliy ta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan pedagog xodimlar nafaqat ilmiy bilim beruvchi, balki yosh avlodni tarbiyaviy jihatdan to'g'ri shakllantiruvchi asosiy kuchdir. Shu nuqtayi nazardan, gender tenglikni takomillashtirish tarbiyaviy jarayonning mazmunini boyitish va demokratik qadriyatlarga asoslangan ta'lim muhitini yaratishga xizmat qiladi.

Gender tenglikni ta'lim jarayonida qo'llash zarurati

1. "Tarbiyaviy jihatdan" – talabalarda o'zaro hurmat, tenglik, mas'uliyat, hamkorlik va insonparvarlik tuyg'ularini shakllantiradi.
2. "Ijtimoiy jihatdan" – jamiyatda ayol va erkaklarning teng huquqli faoliyat yuritishini ta'minlashga zamin yaratadi.
3. "Pedagogik jihatdan" – o'qituvchi va talabalar o'rtasida adolatli, sog'lom, demokratik muhitni qaror toptiradi.

Gender tengligini takomillashtirish tarbiyaviy mazmuni jamiyatda erkaklar va ayollar, shuningdek, boshqa barcha gender identifikatsiyalariga ega bo'lgan shaxslar o'rtasida teng huquqlar, imkoniyatlar va hurmatni rivojlantirishga qaratilgan tarbiyaviy yondoshuvlarni o'z ichiga oladi. Bu tarbiyaviy yondashuv nafaqat ta'lim muassasalarida, balki jamiyatning barcha sohalarida gender tengligini targ'ib qilishni o'z oldiga maqsad qilib qo'yadi. Tarbiyaning asosiy maqsadi genderga qarab farqlanishni bartaraf etish, har bir shaxsni uning genderidan qat'iy nazar hurmat qilishdir. Jamiyatda mavjud bo'lgan gender stereotiplarga qarshi kurashish, erkaklar va ayollar o'rtasidagi tenglikni tushunishga yordam berish muhimdir. Tarbiyaviy jarayonlar orqali o'quvchilarga, yoshlar va kattalar orasida genderga nisbatan teng yondashuvni shakllantirishga harakat qilinadi. Tarbiyaviy mazmun, gender tengligini jamiyatda kengroq tarqatish, ijtimoiy adolatni ta'minlash va har bir odamning teng imkoniyatlarga ega bo'lishini ta'minlashga qaratilgan bo'lishi kerak. Genderga asoslangan kamsitish va zo'ravonlikni kamaytirish, shuningdek, har bir shaxsning o'z potensialini amalga oshirish imkonini yaratish uchun muhimdir. Tarbiyaviy jarayonlarda gender stereotiplari haqida bilishni oshirish va ularni bartaraf etish katta ahamiyatga ega. Ko'p hollarda, jamiyatda

erkaklar va ayollar uchun aniq ijtimoiy va mehnat rollari mavjud bo'lib, bu farqlanishlar jamiyatda gender tengsizligiga olib keladi. Tarbiya orqali bunday stereotiplarga qarshi kurashish, erkaklar va ayollarni teng ravishda o'z qiziqishlariga, iqtidorlariga va imkoniyatlariga qarab rivojlantirishga yordam beradi. Hozirgi kunda gender tengligini ta'minlash masalasi har bir sohada asosiy ahamiyat kasb etishi bilan birga, ta'lim va tarbiya jarayonida ham bu masalaga alohida e'tibor beriladigan ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi. Ma'lumki, ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonida bu masalaga, ya'ni o'g'il va qizlarning ta'limiga nisbatan gender masalalari, gender tenglik masalalariga alohida e'tibor qilinayotgani shubhasiz. Bu borada, ayniqsa, qizlarning ta'limiga juda katta urg'u berib borilmoqda. Zero, jamiyatda ikkala jins vakillarining ham ta'limda gender tenglikka erishishi natijasida ana shu jamiyatda rivojlanish ham barqarorlashib boradi. Shu o'rinda ta'kidlashimiz kerakki, bu borada ta'lim muassasidan oldin eng avval oilada o'g'il va qiz farzandlarning huquqlari borasida ham gender tenglik masalasiga alohida ahamiyat berilsa, maqsadga muvofiq bo'ladi. Oliy ta'lim muassasasi pedagog xodimlarining gender tengligini takomillashtirish tarbiyaviy mazmuni, ta'lim tizimida gender tenglikni rivojlantirishga qaratilgan ijtimoiy va tarbiyaviy jarayonlarni o'z ichiga oladi. Bu jarayon pedagog xodimlarining nafaqat professional, balki ijtimoiy va axloqiy jihatdan ham gender tengligini tushunishi va targ'ib qilishi uchun zaruriy asoslarni yaratadi. Oliy ta'lim muassasalarida bu masala ko'plab yo'nalishlarda amalga oshirilishi mumkin.

Foydalanadigan adabiyotlar:

1. Muraveva N.M. O'zbekiston Xotin-qizlari ijtimoiy maqomini yuksaltirish. – Toshkent,
2. Yusupova S.P. Xotin-qizlar gender-menejment muammolari //Oilaning dolzarb muammolari: ustuvor vazifalar va rivojlanish istiqbollari. Respublika ilmiy-amaliy anjumani materiallari to'plami. – Toshkent, 2008.
3. O.R.Shamiyeva (“Rahbar ayollar shaxsining ijtimoiy psixologik xususiyatlari). (Xalq ta'limi misolida). Avtr. “Ijtimoiy psixologiya va etnologiya”. – Toshkent, 2000.
4. Abu Nasr Forobiy “Fozil odamlar shahri”. – Toshkent: “Yangi asr avlodi”. 2016. – 320 b.